

שיחה עם שופטת בית המשפט העליון (בדימוס), אל"ם (מיל') דליה דורנר

תאריך קיום השיחה: 31/10/2011

המראיינים: סא"ל ענבר קידר-ברוך ורס"ן שרית שמר

כבוד שופטת בית המשפט העליון (בדימוס), אל"ם (מיל') דליה דורנר, שירתה בפרקליטות הצבאית בשורה של תפקידים בכירים, אשר שיאם בתפקיד הסנגורית הצבאית הראשית אותו אהבה מאוד. מעבר לכך שירתה בפרקליטות הצבאית במהלך מלחמת ששת הימים ונרשמה בדפי ההיסטוריה כאישה הראשונה אשר זכתה בצה"ל לקבל דרגת אל"ם מחוץ למערך חיל הנשים.

כבוד השופטת דורנר השלימה את לימודי המשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. לאחר סיום לימודיה ביצעה התמחות במשטרת ישראל, והתגייסה לפרקליטות הצבאית בשנת 1960.

כבוד השופטת דורנר מחייכת ואומרת "הגעתי לשנה ונשארתי עשרים", עשרים שנים בהן שירתה במגוון תפקידים משפטיים ובהם סגנית פרקליט מרכז, הסנגורית הצבאית הראשית, נשיאת בית דין מרכז, ח"א וח"י.

בתפקידה האחרון שירתה כשופטת בית הדין הצבאי לערעורים בדרגת אל"ם והייתה האישה הראשונה שזכתה לקבל דרגת אל"ם מחוץ למערך חיל הנשים. היא מדגישה כי השירות היה מרתק והיא אהבה אותו אהבה גדולה, חברתית ומקצועית.

ברוב תפקידיה שירתה השופטת דורנר בתפקידי סנגוריה. היא מספרת כי בין התיקים העיקריים בהם עסקה היו תיקי רשלנות שיוחסה לאנשי צבא. לאורך השנים יצגה לא מעט אנשי צבא שזוכו והיא מתארת בשיחה שכל זיכוי כזה היה מקביל מבחינתה ומבחינת פקודיה ל"הפלת מטוס", כדבריה. חלק מאנשי הצבא שייצגה, התקדמו לימים לתפקידים בכירים במסגרת הצבאית והיא שמרה על קשרי ידידות עימם. היא נזכרת בעצב שחלקם, למרבה הצער, נפלו לאחר מכן במלחמות ישראל.

מלחמת ששת הימים

בשיחה נזכרת כבוד השופטת דורנר בתפקודה של הפרקליטות הצבאית במלחמת ששת הימים - "הכל פעל פיקס והיינו מאוד מוכנים לאתגרים המשפטיים של התקופה... הייתה התרגשות גדולה מאוד ותחושת הצטיינות של היחידה".

לדבריה, הפצ"ר באותה עת, מאיר שמגר, היה קפדן מאוד והנחיל לפקודיו את הערך העליון של שלטון החוק והשלטתו בצבא. כך למשל היו לא מעט משפטים בגין עבירות ביזה באותם ימים. חשוב היה לתת מענה הולם לפגיעה בשלטון החוק. חלק מהדברים לא פורסמו, בוודאי שלא בהיקף שאנו מכירים היום.

תפקיד הסנגורית הצבאית הראשית והמעבר לשיפוט

כבוד השופטת דורנר מספרת כי אהבה מאוד את תפקיד הסנגורית הצבאית הראשית. היא חשה חופש מוחלט לטעון את אשר חשבה למען אנשי הצבא שייצגה. חרף השנים שחלפו, היא זוכרת פרטי תיק שנוהל משך שנה ובו ייצגה מפקד פלוגה, במשפט שהתנהל בדלתיים סגורות, ועד היום לא ניתן להסגיר את פרטיו.

כאשר אנחנו שואלות על המעבר החד לכס השיפוט היא מוסיפה כי, "היה מרתק לראות את הדברים בצורה מאוזנת מכס השיפוט". לדבריה ייתכן שבתחילת הדרך אף החמירה מעט עד, שלדבריה, ראתה את הדברים באופן מאוזן יותר.

היא מוסיפה, כי היה לה חשוב גם לפעול מערכתית ולא רק מנקודת המבט הפרטנית של כל תיק בו ישבה. כדוגמה לכך כאשר מונתה לשופטת בית הדין הצבאי לערעורים, נשיא בית הדין לא היה משפטן. היא סברה שמצב זה אינו ראוי ופעלה לשינויו.

ואכן, מונתה ועדה בראשות נשיא בית המשפט העליון לשעבר, מאיר שמגר, שהיא הייתה מיוזמיה, לבחון את הנושא. היא הייתה בין מציגי עמדת המערכת הצבאית המשפטית בפני הוועדה. כאן העמדה שהציגה הייתה העמדה המערכתית, גם אם זו לא תאמה את האינטרס הצבאי הצר, כפי שראו אותו בכירי הצבא באותה עת.

סופו של דבר, הוועדה המליצה כי ימונה לתפקיד משפטן וכך מונה לראשונה לתפקיד הנשיא משפטן, מי שהיה קודם לכן הפצ"ר, האלוף (במיל') בן ציון פרחי. היא סבורה כי צעד זה שינה באופן מהותי את פניה של המערכת. הוועדה המליצה המלצה חשובה נוספת והיא הוספת אפשרות לערעור ברשות לבית המשפט העליון על החלטות בית הדין הצבאי לערעורים.

המעבר ממערכת השיפוט הצבאית למערכת השיפוט האזרחית

כבוד השופט דורנר מסכמת כי השירות הצבאי, בנוסף לערך שהעניק לה, היה בפועל פרוזדור משמעותי להמשך הקריירה שלה. היא מחייכת ואומרת שכבר בהיותה קצינה, בדרגת סרן, אמרה לחבריה לשירות, כי בהמשך הדרך יעלה בידה להתמנות לשופטת בבית הדין הצבאי לערעורים והיא תועלה לדרגת אל"ם, ומשם תתמנה לשופטת בביהמ"ש המחוזי. כך אכן קרה בפועל.

בשלב זה שאלנו את השאלת המתבקשת על השילוב בין היותה אם לשניים לבין דרישות הקריירה. היא אומרת "לקחתי בחשבון שבהיותי אישה, אני צריכה להיות טובה יותר מכולם ולא לקבל על עצמי הקלות". היא מספרת שבתחילת הדרך לא חשבה לפתח קריירה מהסוג הזה, אך עם העניין וההתפתחות האישית, התוכנית השתנתה. מעניין להוסיף, שלימים, הייתה זו כבוד השופטת דורנר, שבעת כהונתה בבית המשפט העליון, כתבה את פסק הדין המפורסם בעניינה של אליס מילר. בעקבותיו נפתחו קורס הטיס, קורס החובלים, תפקידי לחימה מסוימים ושורה של תפקידים נוספים לנשים- תפקידים שעד לפסק הדין לא ניתנה לנשים ההזדמנות לבצעם.

בשנים האחרונות ממשיכה כבוד השופטת דורנר לתרום ממרצה ומזמנה לפרקליטות הצבאית ומסייעת בהכשרת דור העתיד של הפרקליטות הצבאית, כאשר היא מתנדבת בשמחה להרצות בקורסי קצינים וימי עיון מקצועיים המתקיימים בפרקליטות.